

abych zůstal u rétoriky, přesvědčivé a zajímavé. Ohlédnutí k celku přítomného díla mi připomíná jedno dictum Borgese o tom, že teologie může být chápána jako jeden ze žánrů fantastické literatury; může se antropologie ukazovat, v této souvislosti, jako jeden ze žánrů literatury/rétoriky? Připomenou: jde-li o umělecký text, mluvíme o poetice; jde-li o neumělecký text, mluvíme o rétorice. Porozuměl jsem Michaľu Mokrzanovi dobře?

František Vrhel (FF UK Praha)

Hana Hlôšková, INDIVIDUÁLNA A KOLEKTÍVNA HISTORICKÁ PAMÄŤ (VYBRANÉ FOLKLORISTICKÉ ASPEKTY). Univerzita Komenského, Bratislava 2008, 116 s.–

Publikace je přínosným příspěvkem do aktuálních debat o roli a předmětu bádání folkloristiky a o vztahu folklor – historická paměť. Přináší autorčiny zralé úvahy o obsahu, mechanismech formování individuální a kolektivní historické paměti a o faktorech, které ji ovlivňují. Při sumarizaci vlastních mnohaletých výzkumů a interpretaci textů se H. Hlôšková zaměřuje na historickou paměť jako na jev urbánně-rurální. Na pozadí důkladně zpracovaných dat o dějinách oboru a se znalostí zahraniční literatury a metod publikuje vlastní rezultáty na příkladech slovenské proveniencie.

Práce je členěná do osmi oddílů, v nichž je patrná ambice zkoumat historickou paměť v kontextu společenskovední diskuse s důrazem na postupy a metody folkloristiky jako samostatného vědního oboru.

V tomto přístupu lze spatřovat velký přínos recenzované publikace. Kniha přináší do dosavadního stavu bádání na Slovensku nové pohledy a stanoviska k současnému vývoji folkloristiky, disciplíny, která se nemůže vyhýbat spolupráci s dalšími obory, zejména s historií, literární vědou, sociologií, psychologii ad.

V kapitole Historická paměť v dějinách slovenské folkloristiky (od druhé poloviny 20. století do současnosti) shrnuje autorka personální a organizační zázemí slovenské folkloristiky a témata, kterým se badatelé věnovali, upozorňuje na otevírání dosud tabuizovaných nebo marginalizovaných témat, na nové interpretace historických podání či na folkloristický výzkum zaměřený na osobní a rodinnou historii. Tematické a metodologické naplnění v souvislosti s tématem historická paměť je obsahem i druhé kapitoly Historická paměť a metody folkloristiky, kde při složitosti objasnění „folkloru jako dynamického, otevřeného, ale celostního systému“ svoje úvahy opírá o materiál vymezený kategoriemi narativnost – minulost – neoficiálnost, tzn. žánrovou kombinací těchto kategorií: autobiografie, memoár, vzpomínkové vyprávění, vyprávění ze života, fáma, pověst. Autorka zde poukázala na některé faktory, které je třeba obzvlášť brát v úvahu při zkoumání narativních forem historické, individuální či kolektivní paměti, např. na osobnost výzkumníka a narátora, na sociálně-psychologický a etický rozměr výzkumu orální historie a podobně. H. Hlôšková, dlouholetá vědecká pracovnice Ústavu etnologie SAV a posléze docentka Katedry etnologie a kulturní antropologie Univerzity Komenského v Bratislavě, přední znalkyně dějin bádání i osobností slovenské vědy, učinila tyto kapitoly přímo učebnicovými texty.

V části Orální historie – k individualizaci historické paměti charakterizuje metodu oral history, odkazuje na jednotlivé zahraniční a domácí badatele i týmy a poukazuje mj. i na význam jednotlivců, nositelů-vypravěčů. Oddíl Historická paměť – autobiografie mezi oralitou a literaritou přináší inovativní rozbor vztahu mezi těmito dvěma kategoriemi. Z mnoha hledisek zde podrobuje analýze text konkrétních publikovaných pamětí, zejména však z pohledu folkloristiky/etnologie, literární vědy a sociologie.

Za přínos její práce považují formulování konceptu spontánní autobiografie (s. 13), který je z metodologického hlediska součástí stacionárního výzkumu. Autorka uvádí do diskurzu také termín politický folklorismus a zabývá se folklorem jako manipulací s fenomény folkloru (kapitola Narativy o minulosti a politický folklorismus).

V práci napsané kultivovaným jazykem a vysázené drobným písmem (snad až příliš drobným) by se mohlo poukázat i na některé drobné formální nedostatky, které ovšem vždy nejvíce mrzí samotného autora. Ty však nesnižují obsahovou hodnotu práce, a tak místo toho raději doporučím všem etnologům (a nejenom jim), aby vzali sympatickou knížku do ruky a podívali se na výzkumné pole folkloristiky jasnými očima badatelky znalé terénu i teorií. V době, kdy na úzkém poli odborníků nejen v česko-slovenském prostoru probíhá diskuse o postavení či existenci folkloristiky, přináší Hana Hlůšková svůj příspěvek dokládající mnoha argumenty svébytnost tohoto oboru a přispívá k určení místa folkloristiky v rámci interdisciplinárního výzkumu nebo přinejmenším k diskurzu o jejím postavení.

Knihy má v roce 2008, avšak v prodeji se objevila v roce 2009.

Jana Pospíšilová (EÚ AV ČR, v. v. i.)